

Saksbehandler: Per Kristian Aschim

Referanser:

KR 31/06
KR 50/06
KM 08/06
KR 12/07
KR 29/07
MKR 41/07
SKR 35/07
KR 44/07

Vedlegg:

Dok.nr.	Tittel
KM 8.1.1/07	Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke
KM 8.1.2/07	Oversikt over status, problemstillinger og utredningsbehov på kirkeordningsfeltet pr. september 2007
KM 8.1.3/07	Diverse vedlegg
KM 8.1.4/07	Forslag til uttalelse, jf. vedtakspkt. 4 (legges frem i møtet)

Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke

Sammendrag

Dokumentet ”Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke” (revidert versjon, Kirkerådet august 2007) utdypes Kirkemøtets posisjoner fra høringsuttalelsen om NOU 2006:2 *Staten og Den norske kirke*, når det gjelder Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke.

Del A gir et premissgrunnlag for det videre arbeidet med disse spørsmålene. Del B gir noen overordnede føringer og prioriteringer for det videre arbeidet med kirkeordningsspørsmål i Den norske kirke både med tanke på en evt. ny fullstendig kirkeordning (del B, pkt. 1) og kirkeordningsmessige delområder (del B, pkt. 2).

Dokumentet har sikte både på den indre-kirkelige reformprosessen og på den videre politiske oppfølging av NOU 2006:2 *Staten og Den norske kirke*.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak:

1. Kirkemøtet vedtar del A i dokumentet "Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning" som premisser for det videre arbeid med kirkelovs- og kirkeordningsspørsmål.
2. Kirkemøtet vil i tråd med dokumentets del B vedta følgende overordnede føringer og prioriteringer for den videre utredning og saksbehandling:

Kirkemøtet anser det nødvendig med videre avklaring på følgende kirkeordningsmessige delområder før et eventuelt samlet kirkeordningsarbeid kan igangsettes:

- kirkelig organisering
- valgordninger og demokrati
- ordning for utnevning av biskop (og prost)
- organisering av arbeidsgiveransvar
- finansieringsordning
- struktur og ansvarsforhold i kirkelig planverk

Spørsmålene om arbeidsgiveransvar, finansieringsordning og kirkelig organisering må sees i sammenheng.

Kirkemøtet ønsker at arbeidet med framtidig organisering av arbeidsgiveransvaret i Den norske kirke prioriteres høyt, og ber om at spørsmålet legges fram for Kirkemøtet i 2008.

Kirkemøtet ønsker at spørsmålene om kirkelig finansieringsordning og organisering legges fram for Kirkemøtet samtidig, etter at spørsmålet om arbeidsgiveransvaret er avklart.

Når spørsmålet om kirkelig organisering er avklart, må kirkens valgordninger, styringsstruktur og ansvars- og oppgavefordeling gjennomgås på nytt, bl.a. i lys av erfaringene fra forsøkene ved de kirkelige valg 2001-2009.

I forbindelse med implementeringen av nye kirkelige planer bør struktur, sammenheng og ansvarsfordeling i kirkens planverk gjennomtenkes. Det bør også utvikles et lokalkirkelig helhetlig planverktøy.

De kirkeordningsmessige delområdene bør være utredet og fremmet for Kirkemøtet i perioden 2008-2010.

Kirkerådet bes utarbeide en plan for utredninger, forsøk og kirkemøtesaker som omfatter disse delområdene.

3. Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å gjøre de nødvendige justeringer når de politiske rammebetingelsene for arbeidet med kirkelov- og kirkeordningsspørsmål blir avklart.
4. Kirkemøtet vedtar følgende uttalelse som et innspill i den politiske prosessen frem mot den bebudede stortingsmeldingen om Staten og Den norske kirke: [Forslag legges fram i Kirkemøtet]

Saksorientering

Kirkemøtet avgav i 2006 høringsuttalelse om NOU 2006:2 *Staten og Den norske kirke*. Siden er materialet fra stat-kirke-høringen sammenfattet. Parallelt med det offentlige stat-kirke-utvalgets arbeid, pågikk reformarbeid i kirkeordningsspørsmål i Kirkerådets regi som *Prosjekt kirkelig reformarbeid 2003-2006*. Kirkerådet vedtok sak KR 31/06 at arbeidet med stat-kirke-spørsmålet og reformer på kirkeordningsfeltet skulle sees i sammenheng. Sluttrapport for *Prosjekt kirkelig reformarbeid* ble avgitt i juni 2007. Arbeidet med stat-kirke-spørsmål og reformer på kirkeordningsfeltet styres i 2007-2008 av *Samlet plan for reformarbeidet i regi av Kirkerådet* (sak KR 50/06).

Dokumentet ”Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke” (bearbeidet versjon, Kirkerådet august 2007) utdyper Kirkemøtets posisjoner fra høringsuttalelsen om NOU 2006:2 *Staten og Den norske kirke*, når det gjelder Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke (høringsuttalelsen, pkt. 2.2) (del A), og angir retning for kirkens videre arbeid med grunnlovs-, kirkelovs- og kirkeordningsspørsmål (del B).

Dokumentet har sikte både på den indrekirkelige reformprosessen og på den videre politiske oppfølging av NOU 2006:2 *Staten og Den norske kirke*.

Kirkemøtet vil gjennom sluttbehandling og endelig utforming av dette dokumentet legge føringer for Den norske kirkes videre arbeid med stat - kirke-spørsmålet opp mot politiske myndigheter, og for forberedelsen av et kirkelig arbeid med utforming av en Kirkeordning (dokumentets del A og del B pkt. 1).

Del A skal gi et premissgrunnlag for det videre arbeidet med disse spørsmålene. Premissgrunnlaget bygger videre på Kirkemøtets høringsuttalelse om NOU 2006:2 *Staten og Den norske kirke*, og når det gjelder kirkeforståelse på dokumentet *Den norske kirkes identitet og oppdrag (2004)*.

Del B skal gi grunnlag for noen overordnede føringer og prioriteringer for det videre arbeidet med kirkeordningsspørsmål i Den norske kirke når det gjelder arbeidet med en evt. ny fullstendig kirkeordning (del B, pkt. 1) og kirkeordningsmessige delområder (del B, pkt. 2).

Del A og del B pkt. 1 tar opp spørsmål knyttet til:

- avklaring av forholdet mellom hva som bør være gjenstand for statlig regulering, og hva som bør være Den norske kirkes egne anliggender og gis intern-kirkelig regulering,
- grunnlovsforankring av Den norske kirke,
- religionspolitiske bestemmelser som berører Den norske kirkes vilkår,
- innhold i en evt særlov for Den norske kirke,
- hovedprinsipper/premisser, struktur og innhold i en evt ny grunnleggende Kirkeordning for Den norske kirke,

- forholdet mellom Grunnlovsbestemmelser, Kirkelov, Kirkeordning og underliggende regelverk for Den norske kirke.

Det bør uansett utfall av stat-kirke-prosessen finne sted endringer på en rekke områder av kirkeordningen. Kirkeordningen er og bør være dynamisk og i endring. De senere års utviklingsarbeid i Den norske kirke berører sentrale kirkeordningsmessige områder. I del B, pkt. 2 legges noen overordnede føringer og prioriteringer for utviklingsarbeidet på slike kirkeordningsmessige delområder. Det er viktig at de samme overordnede premissene legges for arbeidet med så vel en helhetlig Kirkeordning, som for reformer på de kirkeordningsmessige delområdene. Del A, pkt. 5 inneholder disse premissene.

På de områdene hvor det er behov for videre utrednings- og avklaringsarbeid er det lagt et grunnlag i forsøks- og utviklingsarbeid og utredninger som ledd i reformarbeidet som har pågått i perioden 2003-2006 og i arbeidet ut fra *Samlet plan for reformarbeidet i regi av Kirkerådet 2007-2008*. Følgende områder behandles i del B, pkt. 2:

- kirkelig organisering
- valgordninger og demokrati
- ordning for utnevning av biskop (og prost)
- organisering av arbeidsgiveransvar
- finansieringsordning
- struktur og ansvarsforhold i kirkelig planverk

Som bakgrunn for føringene og prioriteringene i del B, ligger det ved saken en oversikt over status, problemstillinger og utredningsbehov på kirkeordningsfeltet pr. 2007.

Forslaget til vedtak legger opp til at Kirkemøtet vedtar del A som premisser for det videre arbeid. Det legger også opp til at Kirkemøtet vedtar overordnede prioriteringer og føringer for arbeidet 2008-2010 på bakgrunn av del B.

Kirkerådet ba sekretariatet forberede et forslag til en uttalelse som kan inngå som del av Kirkemøtets vedtak, som skal være rettet inn mot den politiske prosessen frem mot den bebudede Stortingsmeldingen om Staten og Den norske kirke som er ventet i desember 2007. Forslaget skal ta utgangspunkt i det prinsipielle vedtak fra Kirkemøtet 2006 om relasjonen mellom stat og kirke, og være rettet inn mot den aktuelle politiske situasjonen. Dette forslaget utarbeides slik at det kan legges fram i Kirkemøtet.

Arbeidet med dokumentet

Dokumentet er utarbeidet i en løpende prosess. En første skisse ble lagt fram på en konsultasjon om kirkelov og kirkeordning i Oslo 6.mars 2007.

Dokumentet ble bearbeidet etter konsultasjonen og sendt til bispedømmerådene og andre instanser og ressurspersoner for innspill, samtidig som det gikk til Kirkerådet for en foreløpig behandling 7.-8.juni 2007. Fristen for innspill var 10.august. Det kom inn innspill fra seks bispedømmeråd og en yrkessammenslutning som ble sammenfattet i et

vedlegg til sak KR 44/07. Det kom siden inn et innspill fra biskopen i Hamar. Dette ble referert muntlig i Kirkerådets møte 13.-14. september.

Innspill fra Samisk kirkeråd og Mellomkirkelig råd

Samisk kirkeråd behandlet saken på sitt møte 4.-5. september i Røyrvik og gjorde følgende vedtak (sak SKR 35/07):

Samisk kirkeråd har følgende innspill til dokumentet Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke:

1. Samisk kirkeråd ser positivt på retningen på det arbeidet Kirkerådet har gjort i saken.
2. Samisk kirkeråd ber om at urfolksdimensjonen blir ivaretatt i arbeidet med en tilretteleggelse av den fremtidige kirkeordning i Den norske kirke.

På bakgrunn av dette vedtaket fremmet leder i Samisk kirkeråd konkrete forslag til supplerende tekst på to punkter, *pkt. 3: Kirkelov: skisse til innhold*, og *pkt 5, nytt pkt. 16: Urfolksdimensjonen*. Disse forslagene er innarbeidet i dokumentet slik det framsendes til Kirkemøtet.

Mellomkirkelig råd behandlet saken på sitt møte 11.-12. september og gjorde følgende vedtak (sak MKR 41/07):

Mellomkirkelig råd har følgende innspill til dokumentet Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke:

MKR tar saksarbeidet til etterretning og mener at Bakkevigutvalgets forslag til grunnlovsforankring (s.6) er å foretrekke.

MKR vil henvisse til Menneskerettighetsutvalgets uttalelse fra 30.august 2007 i det videre arbeidet med saken.

Menneskerettighetsutvalgets uttalelse er lagt ved i samlingen vedlegg til dokumentet.

Kirkerådets behandling

Kirkerådet har behandlet dokumentet i to møter.

Kirkerådet hadde en foreløpig behandling av saken i sitt møte 7.-8. juni, og gjorde følgende vedtak (sak KR 29/07):

1. Kirkerådet tar det framlagte dokumentet om ”Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning i Den norske kirke” til etterretning.-

2. Kirkerådet ber om at dokumentet bearbejdes i lys av de merknader som fremkom i møtet og i lys av de merknader og innspill som kommer inn fra de instanser og ressurspersoner som har fått dokumentet til uttalelse.
3. Bearbejdet dokument legges fram for Kirkerådet i september.
4. Endelig dokument legges fram for Kirkemøtet 2007.

På bakgrunn av samtalen i Kirkerådet ble dokumentet omredigert. Dokumentet ble nå konsentrert om overordnede synspunkter, føringer og prioriteringer. Det ble skilt ut en egen "Oversikt over status, problemstillinger og utredningsbehov på kirkeordningsfeltet pr. 2007". Både hoveddokumentet og oversikten ble bearbejdet i lys av Kirkerådets samtale og innkomne innspill.

I møtet 13.-14. september (sak KR 44/07) gjorde Kirkerådet følgende vedtak:

1. Kirkerådet ber om at dokumentet "Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning" bearbejdes i tråd med de merknader som fremkom i møtet og legges fram for Kirkemøtet.
2. Innkomne innspill som foreløpig ikke er innarbejdet i dokumentet, tas i betraktning i sekretariatets videre arbeid med kirkeordningsspørsmålene.
3. Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å gjøre følgende vedtak:

I. Kirkemøtet vedtar del A i dokumentet "Grunnlovsforankring, kirkelov og kirkeordning" som premisser for det videre arbeid med kirkelovs- og kirkeordningsspørsmål.

II. Kirkemøtet vil i tråd med dokumentets del B vedta følgende overordnede føringer og prioriteringer for den videre utredning og saksbehandling:

Kirkemøtet anser det nødvendig med videre avklaring på følgende kirkeordningsmessige delområder før et eventuelt samlet kirkeordningsarbeid kan igangsettes:

- kirkelig organisering
- valgordninger og demokrati
- ordning for utnevning av biskop (og prost)
- organisering av arbeidsgiveransvar
- finansieringsordning
- struktur og ansvarsforhold i kirkelig planverk

Spørsmålene om arbeidsgiveransvar, finansieringsordning og kirkelig organisering må sees i sammenheng.

Kirkemøtet ønsker at arbeidet med framtidig organisering av arbeidsgiveransvaret i Den norske kirke prioriteres høyt, og ber om at spørsmålet legges fram for Kirkemøtet i 2008.

Kirkemøtet ønsker at spørsmålene om kirkelig finansieringsordning og organisering legges fram for Kirkemøtet samtidig, etter at spørsmålet om arbeidsgiveransvaret er avklart.

Når spørsmålet om kirkelig organisering er avklart, må kirkens valgordninger, styringsstruktur og ansvars- og oppgavefordeling gjennomgås på nytt, bl.a. i lys av erfaringene fra forsøkene ved de kirkelige valg 2001-2009.

I forbindelse med implementeringen av nye kirkelige planer bør struktur, sammenheng og ansvarsfordeling i kirkens planverk gjennomtenkes. Det bør også utvikles et lokalkirkelig helhetlig planverktøy.

De kirkeordningsmessige delområdene bør være utredet og fremmet for Kirkemøtet i perioden 2008-2010.

Kirkerådet bes utarbeide en plan for utredninger, forsøk og kirkemøtesaker som omfatter disse delområdene.

III. Kirkemøtet gir Kirkerådet fullmakt til å gjøre de nødvendige justeringer når de politiske rammebetingelsene for arbeidet med kirkelov- og kirkeordningsspørsmål blir avklart.

4. Kirkerådet ber sekretariatet forberede et forslag til Kirkemøtet til en uttalelse som kan inngå i Kirkemøtets vedtak, med henblikk på den politiske prosessen frem mot den bebudede Stortingsmeldingen om Staten og Den norske kirke. Forslaget må ta utgangspunkt i det prinsipielle vedtak fra Kirkemøtet 2006 om relasjonen mellom stat og kirke, og være rettet inn mot den aktuelle politiske situasjonen.

Videre prosess

Det legges opp til at dokumentet og Kirkemøtets uttalelse kommuniseres til politiske miljøer som innspill til den videre politiske prosess.

Det legges også opp til at dokumentets del A, pkt. 5 og del B, pkt 2, sammen med Kirkemøtets vedtak, vil danne grunnlaget for Kirkerådets videre arbeid med reformer på kirkeordningsfeltet i 2008-2010.

Dokumentet vil siden kunne utvikles til mandat/direktiv for eventuelt videre arbeid med utforming av Kirkeordning hvis de politiske rammebetingelsene skulle tilsi dette (2008-2011 eller 2012-2014).

Økonomiske/administrative konsekvenser

Forslag til vedtak innebærer at det må settes av tilstrekkelige ressurser til utredninger, saksforberedelse, forsøk og høringer i perioden 2008-2010. Kirkerådets sekretariat har på nåværende tidspunkt ikke tilstrekkelig bemanning til å følge opp forslaget til vedtak. Tilleggskostnader vil beløpe seg til ca. 1 mill pr år over 3 år, i tillegg til FoU-midler til eventuell forsøksvirksomhet.